

Eesti Vabariigi peaminister
Eesti Vabariigi rahandusminister
Eesti Vabariigi sotsiaalkaitseminister
Eesti Vabariigi tervise- ja tööminister
Riigikogu rahanduskomisjon
Riigikogu sotsiaalkomisjon

30.03.2021 nr 7

Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni (ESTA) ettepanekud riigieelarvestrategiasse

COVID-19 kriis on pannud sotsiaalvaldkonna suure surve alla ja võimendanud valdkonna juba eelnevalt teadaolevaid kitsaskohti. ESTA on oma liikmeskonnaga pidevalt kontaktis (nõupidamised piirkondadega, küsitlused) mistõttu saame käesolevaga edastada peamised murekohad, mis vajavad riiklike lahendusi sh rahastamist. Sotsiaalvaldkonna Covid 19 põhjalikum eriuuring on läbi viidud Kutsekoja poolt (loe uuringu lühiversiooni [SIIN](#)). Suures osas kattusid nimetatud uuringu tulemused ESTA liikmete poolt väljatooduga, kuid lisame/täiendame kokkuvõtvalt teemasid, mis vajavad riiklikku sekkumist.

Peamise murena on välja toodud **jätkuv töökoormuse tõus**. Seda kogu valdkonna töötajate lõikes: hooldustöötajad, tegevusjuhendajad, tugiisikud, sotsiaaltöötajad (sh lastekaitsetöötajad), asutuste juhid. See on tõstnud eriliselt päevakorda täiendavate töötajate palkamise, kes vastaksid vähemalt miinimumnõuetele. Paraku **üldiselt madal palgatase** (eriti esmatasandi töötajatel) ei võimalda motiveerida olemasolevaid töötajaid lisapingutusteks ning olla atraktiivne uutele sisenejatele. Ettepanek on siduda töötasu omandatud haridustaseme tõusu ja kutse olemasoluga, mitte asutuse/KOV tasandil nagu praegu, vaid ühtsena kogu riigis.

Asutuste juhid on väljendanud seisukohta, et kriisiaeg on sundinud tegema valikuid: kas täiendavad kulutused isikukaitsevahenditesse, täiendavaks väljaõppeks, palgatõusuks, inimeste palkamiseks, töötajate kriisiabi, vaimse tervise toetusmeetmeteks jms, et tagada teenuste igapäevane osutamine. Samuti on väga juhuslik uue töötaja (kasvõi ajutiselt äraoleva töötaja asendamiseks või ajutiselt töökoormuse suurenemisel) leidmine.

ESTA on uurinud võimalust luua erialast ettevalmistust omavate, kuid süsteemis mittetöötavate ja vabatahtlike vahendavast **registrist**. Sarnane toimib tervishoiu süsteemis, mida haldab VAAB MTÜ. ESTA endal puudub ressurss registri haldamiseks.

Eriliselt on tõusnud päevakorda töötajate vaimse tervise küsimused. Seda kahel suunal:

- Töötaja sh juhi enda vaimne tervis. Ettepanek on riiklikult sihtotstarbeliselt rahastada supervisiooni, kvaliteetse vaimse tervise abi, psühholoogilise toe, kogemusnõustamise, hingehoiu jm teenuste saamise võimalusi üle Eesti.
Eraldi toome välja juhi enda rolli teisenemise: lisaks igapäevasele juhi tööle oodatakse just temalt enamat võimekust keerulisel ajal töötajate suurenenud muredele reageerimist ja toetamist. Küsitluse andmetel vajavad juhid alustava sotsiaalhoolekandepäeva koolitust (sarnaselt haridussüsteemis toimivaga) ja täiendkoolitust.

- Klientide vaimse tervise muredele kiire reageerimise võimekus. Suurenenud on klientide arv, kelle nõustamiseks vajavad töötajad lisakompetentse vähemalt selle ajani, kuni saab kliendi üle anda talle vajaliku teenuse saamiseks. Olgu siin nimetatud näiteks suitsidaalsed kliendid, piirangutest tuleneva ärevusega, suhtlemisvaeguse jt teiste vaimse tervise murega kliendid kodudes, töötamine nakkusega koduhooldusklendiga, perevägivald tuvastamine kodus jms. Soov inimest aidata põrkub aitaja enda spetsiifiliste teadmiste vähesusele. Siin suureneb töötaja läbipõlemisoht.

Eelnevast tulenevalt on asutuste/huvigruppide juhid väljendanud vajadust:

Täienduskoolituste riiklikult toetatud (hinna-, käibemaksusoodustusega) süsteemi väljatöötamine, mis on võrdselt kättesaadav üle Eesti. Väljatoodud teemad on: hügieenikoolitus, esmaabi koolitus, , IKV kasutamine ja a-antiseptika, digivahendite kasutamine kliendiga töötamisel, toimetulek stressiga ja läbipõlemise ennetamine, aja planeerimine, ohutusmeetmed ja toimetulek kliendi agressiivse käitumisega, "kaugsotsiaaltöö" tulemuslik nõustamine veebis/telefonis, arenguprogrammid valdkonna-eriala juhtidele, digipädevuse arendamine, meediaga suhtlemine, toimetulek kaotuse/leinaga, töökeskkonna koolitused jne.

Selleks, et teha kvaliteetsed klienditööd ja töötajad ei liiguks suure töökoormuse tõttu süsteemist välja, peab töötaja olema vaimselt ja füüsiliselt jõustatud. Praegune psühhosotsiaalne nõustamine ja abi on vaid esmane ärakuulamine, kuid vajalik on võimaldada inimestele töö loomuliku osana ligipääsu pikemaajalisele nõustamisele, kogemuste läbitöötamisele ja vajadusel teraapiale. Liiga sageli sõltub kättesaadavus tööandja võimalustest, sisemiste ressursside olemasolust ja ka muudest prioriteetidest. Kui sotsiaalteenused on alarahastatud, siis hoitakse kokku tööjõu heaolult. Sotsiaalvaldkonna alarahastusele viitavad iga-aastased riigieelarve seletuskirjad. Reaalsed lahendused tulevad visalt.

Lähtudes eeltoodust teeb ESTA 2022 aasta riigieelarvesse järgnevad ettepanekud

- Suunata lisaraha sotsiaalvaldkonna töötajate individuaalseks ja/või grupinõustamiseks (supervisioonid, kovisioonid, mentorlus jms psühhosotsiaalne toetamine). Teha pidevalt sotsiaalvaldkonna töötajatele kättesaadavaks ja regulaarseks vaimset tervist toetavad tegevused.
- Leida rahastuse võimalus sotsiaalvaldkonnas hariduse omandanud mittetöötavate inimeste ja vabatahtlike registri loomiseks ja haldamiseks. Aastane kulu VAAB keskkonna haldamiseks on 40 000 €.
- Toetada sotsiaalvaldkonna asutusi täiendava terviseedenduse suunalise eraldisega 100 eurot kvartalis inimese kohta/400 eurot aastas, mida kõigile töötajatele rakendades ei käsitletak erisoodustusena <https://www.emta.ee/et/ariklient/tulu-kulu-kaive-kasum/erisoodustused/maksusoodustus-tervise-ja-spordikuludele-alates-1>
- Suunata lisaraha sotsiaalvaldkonnas pakutavatele koolitustele, tagamaks valdkonna teenuste kvaliteet nii kriisis kui olukorra stabiliseerudes.
- Luua juriidilise toe teenus sotsiaaltöötajatele.
- Suunata lisavõimalusi sotsiaalteenuste rahastamiseks, et teenused oleksid sihtgruppidele kättesaadavamad.
- Tagada 2015. aasta määruses kokkulepitud erihoolekande tegevusjuhendajate töötasu tõus aastaks 2022 95%-ni öendustöötajate töötasust, sh on ettepanek väärtustada kutsega tegevusjuhendajaid.
- Ühtlustada hooldustöötajate töötasu alammäärad tervishoiu- ja hoolekandesektoris, sh väärtustades kutsega hooldajaid.

- Hinnata ja ühtlustada omavalitsuses töötavate sotsiaalvaldkonna töötajate töökoormused ning tagada erialase kõrgharidusega sotsiaaltöötajale vääriline palk sõltumata, millises kohalikus omavalitsuses inimene töötab.
- Täpsustada ja reguleerida seaduse tasandil nõuded sotsiaaltöötajale (sotsiaaltöö alane kõrgharidus ja/või kutsetunnistus) ning regulaarsus enesetäiendamisel.
- Bürokratia vähendamine igapäevases sotsiaaltöös, sh infosüsteemide kiire ajakohastamise ning kasutajamugavuste tõstmisega.

Kokkuvõtvalt tahame rõhutada, et sotsiaalvaldkond vajab juurde sihipärast püsirahastust, et tagada selle jõudmine valdkonda ja ei sõltuks tööandaja objektiivsetest ja subjektiivsetest valikutest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Sirlis Sõmer-Kull
Juhatuse esimees

Koostanud: Kairit Lindmäe, kairit.lindmae@gmail.com, 54512202